

Vastuutoimielin:	82	Ympäristöterveyslautakunta
Vastuuviranhaltija:	Ympäristöterveydenhuollon johtaja	

Sitovuustaso:	257	Ympäristöterveydenhuolto
----------------------	------------	---------------------------------

PALVELUAJATUS

Vuoden 2023 alusta osaksi Ylivieskan kaupungin organisaatiota siirtyi Peruspalvelukuntayhtymä Kalliosta ympäristöterveydenhuolto, joka toimii Ylivieskan, Nivalan, Sievin ja Alavieskan alueella. Ympäristöterveydenhuollon toimielimenä toimii ympäristöterveyslautakunta. Ympäristöterveydenhuolto pitää sisällään terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon palvelut.

Ympäristöterveydenhuolto on ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön, elintarvikkeiden ja kansalaisten terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Ympäristöterveydenhuollon toimialan keskeisiä erityislakeja ovat terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (297/2021), tupakkalaki (549/2016), sekä eläinlääkintähuoltolaki (765/2009). Lisäksi ympäristöterveydenhuoltoa säätelee lääkelainsäädäntö nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin valvonnan osalta.

KATSAUS VUODEN 2023 TOIMINTAAN

Elintarvikelain 27 §:n mukaan kunnan on julkaistava suorittamansa elintarvikevalvonnan tulokset. Tulokset julkaistaan erillisessä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi -raportissa. Kyseinen ympäristöterveydenhuollon arviointi- ja toteumaraportti sisältää tiedot myös terveydensuojelu-, tupakka- ja nikotiinestevalvonnasta sekä eläinlääkintähuollon valvonnasta, ja eläinten terveyden- ja sairauksien hoidon toteutumisesta. Arviointi- ja toteumaraportti toimitetaan tiedoksi Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä VYHA:n kautta helmikuun 2024 loppuun mennessä. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien valvontasuunnitelmien laadinnassa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi käsitellään ympäristöterveyslautakunnassa erikseen.

Vuosi 2023 oli ympäristöterveydenhuollon ensimmäinen toimintavuosi osana Ylivieskan kaupungin organisaatiota. Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena oli toiminnan vakiinnuttaminen osana uutta organisaatiota. Yleisenä tavoitteena oli terveyshaittojen ehkäiseminen viestinnän ja ennalta ehkäisevän valvontatyön keinoin, ja ehkäisevän päihdetyön vahvistaminen yhteistyössä muiden ehkäisevän päihdetyön toimijoiden kanssa.

Yksikkö täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetun lain (410/2009) henkilöresurssit koskevat vaatimukset. Yksikön koko on kohtuullisen pieni, 14 henkilötyövuotta. Henkilöstön riittävyys ja sen heijastuminen toimintaan ja talouteen on yksi suurimmista yksikön toimintaa koskevista riskeistä. Vuonna 2023 henkilöresurssissa oli vajausta 0,55 htv:n verran. Lisäksi valvontasuunnitelman mukaista, Kalajoelta hankittavaa 0,5 htv:n suuruista valvontaeläinlääkäriresurssia ei saatu käyttöön, koska virkaa ei saatu täytettyä.

Suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten kokonaistoteutusprosentti oli vuonna 2023 42 %. (vuonna 2022 64 %). Alkutuotannon valvontaa, käytännössä maidontuotantotilan hygieniatarkastuksia ei tehty vuonna 2023 resurssivajeen takia lainkaan. Toimintavuonna tarkastamatta jääneiden kohteiden tarkastus siirtyy seuraavalle vuodelle. Valvontasuunnitelman ulkopuolisten tarkastusten ja valvontatoimien osuus on niin korkea, ettei 100-prosenttiseen suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten toteutumaan ole

käytännössä mahdollista päästä. Etenkin terveydensuojelulain mukaisessa valvonnassa valvontasuunnitelman ulkopuolisten tarkastusten osuus on suuri.

Valvontasuunnitelman mukainen valvonta on maksullista ja siitä on peritty ympäristöterveyslautakunnan hyväksymän maksutaksan (Ympäristöterveyslautakunta 23.01.2023 § 3) mukaiset valvontamaksut. Kaikkiaan valvontamaksuja on vuonna 2023 laskutettu n. 109 209 € (vuonna 2022 111 200 €). Kaikki saadut tulot on käytetty ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten turvaamiseen.

Valtion maksamia korvauksia eläinlääkintähuollon 15 §:n 2 momentin mukaisesta valvonnasta on saatu 95 415 € (vuonna 2022 23 040,71 €). Korvaussumman kasvu johtuu siitä, että toimintavuonna yhteistoiminta-alueella oli oma valvontaeläinlääkäri koko vuoden. Vuonna 2022 yhteistoiminta-alueella oli oma valvontaeläinlääkäri vasta marraskuusta lähtien. Myös muut kunnaneläinlääkärit suorittivat valvontatehtäviä ennakoitua enemmän. Osasyynä tähän olivat vuonna 2023 toiminta-alueella todetut lintuinfluenssatapaukset ja siihen liittyvät taudinvastustustoimet. Valvontatehtävien lisäksi korvauksia eläinlääkintähuollossa on peritty klinikka- ja laitemaksuina sekä laboratoriotarvikkeista 23 685 € (vuonna 2022 18 292,64 €).

Vuonna 2023 valvontayksikkö käsitteli 105 elintarvike- ja terveydensuojelulain nojalla tehtyä aloitusilmoitusta, kun ilmoituksia vuonna 2022 käsiteltiin 35. Lausuntoja annettiin 33 kpl. Alueella ei todettu laajoja elintarvike- tai vesivälitteisiä epidemioita vuonna 2023.

Eläinlääkintähuollon osalta merkittävä asia oli päivystyksiä koskeva paikallinen sopimus, joka laadittiin keväällä 2023. Eläinlääkintähuollon asiakkaille kyettiin tarjoamaan peruspalvelut tarvetta vastaavasti, kohtuullisessa ajassa. Päiväaikaisten suureläinkäyntien yhteenlasketut käyntimäärät ovat laskeneet muuttaman prosenttiyksikön edelliseen vuoteen verrattuna, ja päivystysaikaisten suureläinkäyntien lukumäärä on vastaavasti noussut. Sekä päivä- että päivystysaikaisten pieneläinkäyntien lukumäärä nousi hieman vuoteen 2022 verrattuna. Yhteistoiminta-alueella pieneläinten hoito painottuu Ylivieskan yhteisvastaanotolle.

Toiminta saatiin vakiinnutettua uutta organisaatiota. Haasteellisimmaksi asiaksi uuteen organisaatioon siirtymisessä osoittautui laskutus, joka saatiin toimimaan loppuvuodesta. Terveyshaittoja ennaltaehkäistiin mm. osallistumalla erilaisiin yhteistyöryhmiin, antamalla lausuntoja sekä kansalaisille ja toiminnanharjoittajille annettavan neuvonnan ja ohjauksen keinoin.

TUNNUSLUVUT	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Ympäristöterveyshuolto				
Eläinlääkinnän suoritteet				
- suureläinkäynnit	3123	2881	3123	2782
- pieneläinkäynnit	1861	2203	1861	2260
- praktikoiden th-käynnit ja viranomaistehtävät	252	260	252	259
- valvontaeläinlääkäri, elsu, eläintauti, sivutuote	123	50	123	104
Terveysvalvonta, suunnitelman mukaiset tarkastukset				
- elintarvikelaki	108	86	146	72
- alkutuotannon valvonta	8	42	40	0
- Tupakka	19	4	26	19
- Nikotiini	12	2	19	13
- Terveystensuojelulaki	60	73	97	34
Henkilöstö			14	14